

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Opus pulcherrimu[m] de tribus vsitatis christianoru[m]
actibus: oratione videlicet: ieiunio [et] elemosyna**

Guntherus <Parisiensis>

Basilee, 1507

VD16 G 4140

Cap[itulum] I

urn:nbn:de:hbz:466:1-30791

Liber secundus: Cap. 1

Delictor: cōcede vitā eternā: et quicquid hūmāni cōtinuare volueris. Et hoc itē ad exemplū hypothetice ppositiōis / q̄ plurib⁹ verbis essentialit̄ / quā idem loci cōpositā dicūt: siue cōstet ex duab⁹ cathegoricis: vt hec / si socrates eēt homo / socrates eēt animal: siue ex quattuor / vt ista: si om̄e risibile est homo / et om̄is homo est animal: tunc si socrates ē risibile / socrates est animal. Et sicut i hypothetica quilibet cathegorica rē ppositio r pars orōnis: ita in orōne cōposita quelibet simplex petitio r est oratio r ps orōis. ¶ Simplex aut̄ orō ad exemplū grammaticae orōis tot habet partes quot dictiōes / sed differēt accipi solent: qm̄ in orōne quidē catholica tam voces q̄ earum sensus attendunt̄: in oratione vō grammatica de solis vocib⁹ habet ratio / de sensu penit⁹ nō curatur. Grammaticus em̄ incipiens a voce transit ad litteram: de littera ad syllabam: de syllaba ad dictionē: de dictione ad orationē: r hec om̄ia fm̄ solam cōgruentiā vocis: postmodū ipsam orationē grammaticae cōstitutam / dialectico tradit et rhetori velut quoddam idoneū ad agendum de thesi r hypothesi instrumentū.

Sic luculent⁹ om̄sū arbitramur cū alias ptes habeat orō / ista sex de q̄b⁹ prime agendū est nequaquā

esse ptes orōis. Nec rursus ea p iocos .i. circūstātas possum⁹ al's locos appellare: qm̄ alie sūt circūstātie q̄ ei rectius assignant̄: de q̄bus suo loco dicere nō pigebit. Nūc interim de istis psequēdū est: ac pmo videndū in orōe q̄ sperat / fidelis videlz an infidelis. Nā orōis vocabulū largi⁹ acceptū / etiā ad illa extendi q̄ ab infidelib⁹ fieri possunt / superius ostensum est. Un̄ i euāgelio legit̄ de quibusdā gentilib⁹ q̄ venerant hierosolymaz adorare. S; r publican⁹ r pharise⁹ dicebant ascendisse in templum vt orarent. Dm̄s aut̄ infidelis / aut gentilis / aut iude⁹ / aut hereticus est. Prīm⁹ oblatā fidei salutē nō solū nō suscipit: s; etiam p stultitiā audire et agnoscere cōtemnit. Scd̄s aut̄ agnoscit quidē / r de scripturis suis intelligit: sed in xp̄i contemptū p inuidiā repellit. Tertio r agnoscit r suscipit sed ab illa iam suscepta se postmodū p supbiā abruptit. Prīm⁹ ergo improbus est r ingratus: scd̄s inuid⁹ r obstinatus: tertius pfidus et elatus. Et qm̄ saluator ob salutem omnū in mundū veniens r vba doctrine attulit r precepta iusticie / videam⁹ nunc q̄ne tam i vtrisq; ab hoc triplici genere infidelium hominū pariat̄ur cōtumeliā. Et in cōtemptū quidē pceptorū licet nobis exemplū sumere de trib⁹ improbis r pnciosis civib⁹ quos sub

Job. 1. 2

Luce. 18

vno eodēq; magno principe ve-
 lint aut nolint agere necesse ē.
 Quoz tñ prim^o eiusdem prin-
 cipis eq̄ssimas leges iam scri-
 ptas & publice pmulgatas nec
 legit nec suscipit. Scōs legit
 q̄dem sed nō suscipit. Tertius
 legit et suscipit: sed susceptas
 postmodū puertur: & ad earum
 subuersionē suadēdo quos po-
 rest puicaciter impellit. Ad cō-
 temptū aut doctrine saluatoris
 tres nobis exemplo sint impu-
 dentes discipuli: quoz vn^o ver-
 ba magistri optime docēt; nec
 audit nec approbat. secūd^o au-
 dit q̄dem sed improbat. terti^o
 audit & approbat: sed postea p
 supbia p̄tumaciter impugnat:
 & ad ea impugnāda sibi quos
 pōt associat. Hec tria reprobo-
 rū hominū genera: nō solū ro-
 ta viuendi rōne (si tñ ratio dici-
 pōt) ab inuicem discrepant: ve-
 rūtā in singulis generib^o aliq̄
 alios diuersis impugnat sentē-
 tīs. Nec mirū/eos q̄ a veritate
 que christ^o est alieni sūt: varijs
 errorz implicari fallacijs. Plu-
 ribus em̄ extra viā currentib^o
 nihil est rōis/ cur alius alio re-
 cti^o currere dicat. Nā licet ali-
 us vie vicinior sit/ alius aut re-
 morior: om̄s tñ q̄ diu extra sūt
 inutiliter currunt: nec vnq̄ nisi
 si viā intrauerint ad locū quo
 illa ducit puenient. In popu-
 lo itaq; iudeorum plures foris-
 tan olim fuerunt secte: sed due
 maxime notabiles. Una vide-

licet phariseoz/ q̄ & resurrectio-
 nem mortuoz fatebant. & om̄e
 nes veteris instrumēti suscipie-
 bant scripturas. Alia hō sadu-
 ceoz q̄ neq; resurrectionē expe-
 ctabāt nec preter quinq; moysi
 libros vllas veteri pagine scri-
 pturas curabant suscipere. In-
 ter gentiles q̄z plurimas dicūt
 erroris esse differentias: q̄ ta-
 men om̄es in duas principalit̄
 discedunt: eoz scz q̄ ab hismae-
 le filio abrahe ducentes origi-
 nem circūcisionem accipiūt/ &
 hismaelite vocant: & alioz qui
 in p̄putio nati: ideo gētiles spe-
 cialiter dicunt: qz in eo in q̄ ge-
 niti sunt pseuerant. Heretico-
 rū aut innumere sūt pestes: q̄z
 septuaginta fere sectas tā no-
 minib^o q̄ p̄ijs errorū articu-
 lis ab inuicem discrepantes in
 lib. etymologiaz describit Iste-
 dorus: quas qz ad presens p̄-
 censere pl^o habet laboris q̄ cō-
 modi: illud potius videndū est
 q̄ quattuor ex causis denoia-
 ri solent heretici: Quidā em̄ a
 prouincijs denoiant/ vt cata-
 phryge: q̄dā ab ipsis heresū au-
 ctorib^o/ vt martioniste: q̄dā a
 p̄rogatiua sanctitatis quā sibi
 p̄ ceteris vsurpant/ vt cathari
 tanq̄ mundi: q̄dam ab errore
 quē fingūt aut sequunt/ vt an-
 thropomorphite: q̄ falsa opi-
 nione deū patrē in formā hois
 transfigurāt. Anthropos enim
 grece latine hoīem sonat: mor-
 phe aut formā. Sz & illud no-

tandū est q̄ hereticorū appella-
tio nunc largius nūc strictius
accipi solet. In largiori quidē
acceptioe vocatur hereticus
tam is qui se ab unitate eccle-
sie p̄sumaciter abrupit/ q̄ is
qui eiusdē ecclesie sacramenta
puerit: siue qui sacras scriptu-
ras scienter p̄aue intelligit: si-
ue qui temporalis cōmodi ⁊ ma-
xime honoris p̄ncipatusve sui
causa/ falsas ac nouas opinio-
nes vel gignit vel sequit. Que
extrema acceptio: lz eā augusti-
nus seorsum posuerit: videt̄ ta-
men nō incōgrue tribz p̄ceden-
tibz posse coaptari. ¶ Restri-
cta aut̄ p̄fari nois significatiōe/ ta-
lis fieri pōt diuisio: Eorū q̄
post accepta fidei sacramenta
a veritatis rōne p̄aue viuēdo
degenerant ⁊ cadunt: alius in
ecclesia latet/ ⁊ eā p̄aue mori-
bus p̄turbat: vt falsus catholi-
cus: alius oīno fidei christiane
renunciat/ cum tñ nequeat nō
esse christian⁹/ vt apostata vl'
apostatic⁹: alius seruata fidei
forma ab unitate ecclesie sese
violētē abrupit/ vt antipapa
siue scismaticus: ali⁹ sacre scri-
pture sensum scient̄ corrupit/
et dici pōt erraticus: ali⁹ sacra-
menta ecclesie vel articulos fi-
dei puerit/ ⁊ h̄ p̄prie vocat̄ he-
reticus. Dicit̄ autē heretic⁹ ab
heresi greco qd̄ ē electō/ q̄ q̄sqz
p̄ suo arbitrio eligat quid seq̄-
tur. Omnium igit̄ infidelium licet
in sua impietate dissentiat vna

tamen est fors ⁊ equa cōditio:
in eo scz qd̄ oīnes extra sunt: et
ab his que tñ in ecclesia vl' fie-
ri vel p̄desse possunt infidelita-
tis suemerito segregari. Et eo-
rū quidē alij longe abfistūt: vt
pore gētiles qui p̄ter naturā
qua homines sunt nulla nobis
vel morū vel fidei societate cō-
pulant. Alij hō p̄prie accedūt/
in dei videlicet: q̄ etsi grām euā-
gelice veritatis ⁊ fidei respuāt
sacramenta: nobis tñ veteris
scripture p̄ticipatione cōmuni-
cant. Alij p̄rimi sunt videlicet
heretici: q̄ eisdē scriptis ⁊ mori-
bus ⁊ sacramētis nobiscū vtē-
tes paucis dissentiūt. Neqz ta-
men eo vl' magis diligēdi sūt:
quippe q̄ nō affectu pacis sz do-
lo nobis appropiant: vel min⁹
metuendi: qm̄ (vt ait p̄hs) nul-
la pestis efficacior est ad nocen-
dū q̄ familiaris inimic⁹. Sūt
tñ etiā i his generibz hoīm: nō
solū inter diuersas eorū sectas
sed etiā in eisdē sectis inter di-
uersos homines gradus qui-
dam ⁊ limites/ nō virtutū qui-
dem (q̄ apud eos nulle sunt) sz
vt veri⁹ exprimā maioris mino-
risve nequitie. Siquidē min⁹
improbū arbitror gentile q̄ le-
gem naturalē in corde suo scri-
ptam p̄bis implens operibus
ad vite perfectionem sola caret
fidei ratione/ qualis erat Cor. 10
nelius etiā anteqz fidem chri-
sti mente tractare/ inciperet: eo
q̄ ⁊ fidei salutē contemnit ⁊ les-

Act. 10

*quod dicitur
hereticus, qm̄
dicit̄ se in
a p̄prie h̄
quod q̄sqz p̄
suo arbitrio
eligat quid
sequitur.*

De contentis in oratione: Folio. VIII

Matth. 2. gem nature magnis ac multis
phanat flagitijs: qualis hero
des/ tam ille q̄ tot infantū mi
lia sine causa iugulauit/ q̄ qui
Matth. 14 fraterne vxoris pollut^o adulte
rio in precii obscene saltatrici
sanctissimi viri cede funestauit
cōiuiua. ¶ Rursumq̄ min^o im
piū credim^o iudeū q̄ nōdū ve
ritatis euāgelice lumen agno
scens/ veteris legis p̄cepta fm
tenorem littere fideliter obser
uat qualis erat nathanael/ de
Joh. 1. quo saluator ait: Ecce vere is
raelita in quo dolus nō est: eo
q̄ ⁊ gratiā respuit ⁊ legem ma
le viuendo transgredit: quē ad
modū illi quos idem saluator
nolentes audire s̄ba sue scissi
me p̄dicatiōis/ etiā de trās gres
siōe legis mōsaice quā se serua
re p̄fiteres gloriabant/ arguit
Joh. 7 ira dicens: Nōne moyses dedit
vobis legē: ⁊ nemo ex vobis fa
cit legē. ¶ Sed ⁊ int̄ hereticos
min^o ille pestilens/ q̄ in paucis
⁊ minimis discrepans in pluri
bus maioribusq̄ sacramentis
nobis cōmunicat: quales sunt
pelagiani/ q̄ in alijs nobis con
sentientes/ liberū arbitriū sine
gratia sufficere dicunt ad vitā
p̄merendā: eo qui in paucis mi
noribusq̄ nobis consentiens/
plura ⁊ maiora p̄phana impie
tate p̄uertit atq̄ cōtaminat: ve
luti Donatiste qui patre filiū/
⁊ vtroq̄ spiritū sanctū minore:
⁊ sicut tres p̄sonas/ ita tres s̄b
stantias in trinitate/ mentiunt:

immo (vt audacter aliqd̄ adij
ciam) minus odiosus deo cre
den. Ius est optim^o iudeus aut
gentilis siue hereticus/ flagi
tiosissimo christiano. Satis iā
patuit q̄ nullus infidelium q̄n
tumlibet p̄bus/ vere oratiōis
habet cōmertiū/ licet multi eti
am inter illos: siue ex creatur
creatozem p̄siderantes: siue ex
sc̄pture testimonijs edocti q̄n
ta possunt humilitate supplicā
do non orant quidē/ sed imitā
tur orantē. Qd̄ tamen culpā
dum nō est: q̄m siue ad fidem
resipuerint/ poterit viuificatiō
operibz hoc ipsum eis ad salu
tem puenire: siue in errore suo
p̄manserint/ forsitan ad mirio
ris pene remediū. ¶ Utrū autē
p̄cedētis vite opera quantū
libet bona deo placere/ ⁊ ad ip
sam quoq̄ fidē optinendā pro
desse valeant: ⁊ illud nos du
bitare cogit qd̄ dicit Aug^o: cor
neliū anteq̄ in christū crederet
fuisse exauditum: cum alibi le
gatur: Quia sine fide impossibi
le est placere deo: ⁊ dicat gre
gori^o/ eum per fidem ad opera
venisse. Quidā tamen huius
questioni dirimunt perplexi
tatem dicentes/ eundem Cor
neliū quo tempe orabat/ ⁊ ele
mosynas largiebat/ fidem fu
ture incarnatiōis habuisse: iā
facte hō minime/ atq̄ ita par
tim fidelē/ partim hō fuisse infi
delem: ⁊ ideo petrū ad eū mis
sum aiunt: vt eū plen^o instrueret

Heb. iii

do qđ deerat suppleret. Sz b
qz disputabile satz est/ his qui
rem certius discutere valeant
relinquamus.

Capitulū. II.

Quod aut pauloan di
ctū est/ qđā opera vi
uificari posse: videtur
ita necessario distinguendū/ q
omīa opera que agim⁹ aut vi
ua aut mortua sunt. **V**ita dici
mus que ad vitā eternā sūt vti
lia: mortua sōo quemortū eter
ne obnoxia vñ ad vitā inutilia.
Viuoz aut operū/ alia sunt vi
talia: alia viuificata. **V**italia
sunt q̄ statim vt fiūt bona sūt/
et ideo placēt: qm̄ in charitate
fiunt z spirit⁹ vite in eis est: vt
orōnes et elemosyne scōrum.
Viuificata autē dicunt^r que cū
habeāt formā bonitatis/ nō ta
men bona sunt: qz in charitate
nō fiunt: in qua si fierent vtiqz
bona essent ac vitalia: sed mox
accessu charitatis animant^r et
velut quendā spiritū vitālē ac
cipiunt vt possint z ipsa pdesse
ad vitā: quales sunt orationes
et elemosyne peccatoz q̄ cōuer
tunt^r fidelīū siue infidelīū. Nec
em̄ eos pares ad p̄mīum possu
mus arbitrari/ quoz vn⁹ an cō
uersionē inf plurima mala ni
hil egit laudabile: alter sōo se
pius humilif orauit/ plurimū
ieiunauit/ multas pauperibus
elemosynas erogauit: si post
cōuersionē vel equaliter vixer

hic auctor
loquit^r fm
suam opi
nionem.

rint/ vel statim ac simul migra
uerint e vita. **V**idēz nanqz hoc
plurimū discrepare a sententia
equissimi iudic^r: qui z omīe bo
nū remūerat/ z nulla mala p
terire patit^r impunita. **M**oz
tuoz sōo opez: alia qđem moz
talia vel mortifera: alia mortif
ficata vel exanimata: alia xero
inaniata vñ in forma: alia mor
bida vñ morbifera dici possūt.
Mortalia vel mortifera sūt il
la que mox vt facta fuerint au
ctorem suū gehenne reum con
stituunt: vtpote homicidia: ad
ultera: fornicatiōes: z omīe id
qđ semel cōmissum sufficit ad
meritū mortis: vñ z peccatum
mortale nominat^r. **M**ortificat
ta vel exanimata sōo sunt q̄ cū
pri⁹ p charitatē vixerint/ ea re
cedētē expirant z moriunt^r: nō
qđem vt mortalia fiant: sed ad
vitā inutilia: ne z illi pares vi
deant^r quoz al^r post plurimā
bona lapsus est in aliquod gra
ue peccatū vt dauid siue petr⁹:
alter vero omniū expers bono
rū/ multis z magnis sese cōta
mīauit flagitijs/ vt herodes si
ue pilatus. **I**nanimata vel in
formia z grue dicunt^r/ q̄ cū sint
de genere bonoz operū preter
charitatē fiūt: z ideo tanqz ani
ma formaqz carētia ad vite me
ritū moueri ac pficere nequeūt
nisi (vt iam dictū est) accedente
charitate viuificari mereant^r.
Morbida vel morbifera sunt
ea que nos venialia dicimus/